

การพัฒนาศักยภาพของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัย
เพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน
Development of Savings and Career Patented of the Elderly
for Sustainable Living in the Upper North

พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์

Poonchap Ketverapong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Corresponding Author's Email: pk2498@hotmail.com

Received February 5, 2020; Revised March 11, 2020; Accepted April 21, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน 2. เพื่อศึกษาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน 3. เพื่อพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยในภาคเหนือตอนบน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในท้องถิ่นประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 14 รูป/คนและกลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักรและโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนายน้อยแห่งละ 50 คนรวมทั้งหมด 100 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน พบว่า สภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน สภาพการออม ได้รับการดูแลจากภาครัฐบาล รัฐบาลมีช่องทางในการส่งเสริมการออม คือ กองทุนการออมแห่งชาติหลักประกันเพื่อคนวัยเกษียณ กองทุนการออมแห่งชาติ 2558 ประชาชนทั่วไปและผู้เกษียณจำนวนมากยังไม่ได้รับข้อมูลนี้และยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนออมแห่งชาติจำนวนมาก ภาครัฐต้องทำการประชาสัมพันธ์ ส่วนการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเนื่องจากประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงวัยที่มากและเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรผู้สูงอายุ (Population Aging)” มีผู้สูงวัยจำนวนมากต้องการประกอบอาชีพเป็นบางเวลา (Part time) และเต็มเวลา (Full time) ต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนอาชีพและเงินทุนประกอบการ

2. ผลการศึกษาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน พบว่า ในพื้นที่จังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน โรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทการส่งเสริมผู้สูงวัยในการออมและการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงวัยโดยส่งเสริมอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากสามารถทำที่บ้านได้ เช่น ปลูกทำขนมพื้นบ้าน ข้าวแต่น ข้าวแคบ การจักสาน การจัดตุ๊ก การทำดอกไม้ การทำดอกไม้จากผ้าและกระดาษ การทำตุ๊กกระดาษ จังหวัดน่านอาชีพที่ส่งเสริม ได้แก่ การจักสาน การทอผ้า การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การทำอาหารและขนมพื้นบ้าน เป็นอาชีพพื้นฐาน ของชุมชน ยังไม่สามารถนำไปต่อยอดทำเป็นอาชีพอย่าง

ยังยืนได้ มีโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักร อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ มีผู้สูงอายุสามารถนำไปต่อยอดเป็นอาชีพได้เพียง 1 รายเท่านั้น คือนางบัวจันทร์ สุจริต อายุ 72 ปี การทำขนมพื้นบ้าน ข้าวแต่นและข้าวแคบ ข้าวพัน (ทางเหนือเรียกข้าวปัน) พื้นที่จังหวัดน่านไม่สามารถต่อยอดอาชีพได้ มีการส่งเสริมการออมเป็นกลุ่มและรายบุคคลผ่านธนาคารหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีรายได้และรายได้ต่ำมากไม่คงที่ไม่เพียงพอต่อการออม นักเรียนผู้สูงอายุไปโรงเรียน เพราะมีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆได้พัฒนาการ กาย ใจ อารมณ์และสังคมรวมถึงการได้พบผู้สูงวัยกลุ่มเดียวกันไม่เหงา

3. ผลการพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้อายุ จังหวัดแพร่และจังหวัดน่านพบว่า ชุมชนมีอาชีพดั้งเดิมคือทำการเกษตรกรรมทำนา ทำไร่ เป็นหลักมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง อาชีพที่นำไปพัฒนา คือ การผลิตโคมล้านนาและทำดอกไม้จันทน์ ทั้งสองพื้นที่ได้รับการต่อยอดเพื่อเป็นอาชีพต่อไปจากผู้บริหารท้องถิ่น ทำเป็นโครงการบรรจุในแผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2562 ข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัย คือ อยู่ในช่วงวัยที่ถดถอย ร่างกายไม่แข็งแรง การทำงานของกล้ามเนื้อไม่ค่อยประสานกัน การเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นอุปสรรคด้านการพัฒนาศักยภาพ เหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพและการออมในผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การออม, การประกอบอาชีพ, ผู้สูงวัย, ภาคเหนือตอนบน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the general condition of saving and occupation of elderly for sustainable life in the North of Thailand, 2) to study the saving potentials and occupation of elderly for sustainable life in the North of Thailand and 3) to develop the saving potentials and occupation of elderly for sustainable life in the North of Thailand. It was a qualitative research by emphasizing action research. It collected from key informant by using the interview the elderly about career and concern totals 14 persons and the sample in actions group activities namely; the elderly in the Elderly School of Nacak Sub-District Administrative Organization and the Elderly School of Naniose Municipality each 50 persons total 100 persons. The results were as follows:

1. The study showed that the government that had prospect in saving supporting as National Saving Found for retirement age, National Saving Found 2015. However, most of people and retirement age had not yet this issue and also had not applied for member of the National Saving Found. The public sector must do public relation. For the occupation aspects of elderly, it was found that they need earn a living in part time and need the government to encourage the occupation and money in full time.

2. The study found that the Elderly School of Phrae and Nan Province had played important role in saving supporting and occupation development for elderly which had not had more labor namely training for local sweets, Khowtan, Khowcap, Basket Making, Paper Fag Making, Dry Flower Making, Cloth Flower and paper Making. For Nan Province, the people had supported on Basket Making, Cloth Weave, creative flower making, food and basic sweet making. The basic occupation of community was not developed to become sustainable occupation. It had only one school which could have developed sustainably

such as the Elderly School of Nacak Sub-District Administrative Organization, Muang District, and Phrae Province. It had a person as Mrs. Boajan Sujarit, age 72 years. She made local sweets- Khowtan, Khowcap and Khawpan. Nan Province area could not develop. There were saving supporting in both group and person by passing village bank. Most of elderly had not have income or had low income that was not sufficient for saving. Moreover, the elderly student liked to go to school, because they had happiness with the various activities which could develop body, mentality, emotion and society, and did not make them felt lonely.

3. The study found that the community had the old occupation as cultivation. The developing occupations were the Lanna Lam production and Paper Flower production which were developed for permanent occupation from the local administrator. It had put in the action plan in budget 2019. The limitations of elderly potential development were the old age, less strong, and sick. These limitations were important obstacles for saving and occupation of elderly.

Keywords: Development, Saving, Career Patented, The Elderly, The Upper North

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากผลของปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ การขาดความสมดุลในกระบวนการพัฒนา ปัญหาวิกฤตของประเทศไทยที่กำลังเกิดขึ้นในด้านสังคมวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง หลากหลาย สาเหตุมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศหรือกระแสโลกาภิวัตน์ ตามลักษณะของโลกยุคการสื่อสารอย่างไร้พรมแดนและในหลายปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในสังคมยุคใหม่ต่อประชากรในทุกช่วงวัย จากการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 -2583 กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นสะท้อนถึงภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนมากยังมีรายได้ไม่เพียงพอในการยังชีพผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 10.3 ล้านคน (ร้อยละ 16.2) ในปี 2558 เป็น 20.5 ล้านคน (ร้อยละ 32.1) ในปี พ.ศ. 2583 การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายจะส่งผลต่อภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลที่เพิ่มสูงขึ้น แม้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นแต่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เนื่องจากมีการออมน้อย และแหล่งรายได้หลัก ร้อยละ 78.5 ของรายได้ทั้งหมดมาจากการเกื้อหนุนของบุตร

สังคมไทยในปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยให้สิทธิและการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 3 มาตรา 54 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2540) มีสาระสำคัญคือ “บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ” และในหมวดที่ 5 มาตรา 80 ระบุว่า รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ “นอกจากนี้องค์กรต่างๆยังได้สนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุตามปณิญาผู้สูงอายุไทย โดยให้ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และให้ความรัก ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว สังคมชุมชน รวมทั้งให้โอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง หากมองย้อนถึงอดีต จะเห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ได้นำนโยบายด้านผู้สูงอายุมาไว้รวมกับนโยบายการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้นำการบริการทั้งด้านสวัสดิการและการบริการสุขภาพ เพื่อ

ความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยสามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมแต่เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลง การให้บริการไม่ทั่วถึง หน่วยงานได้บริการซ้ำซ้อนล่าช้าและที่สำคัญไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง (ศิริวรรณ ศิริ, 2543) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยแท้จริง จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนสู่ความผาสุกของชีวิตได้ โดยมีองค์กร/หน่วยงานเป็นปัจจัยสนับสนุน หรืออาจกล่าวได้ว่าภาครัฐได้เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรครั้งสำคัญคือ (นางสาวชมพูนุช พรหมศักดิ์, 2556) การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยโดยสัดส่วนจำนวนประชากรในวัยทำงานและวัยเด็กลดลงเนื่องจากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนไทยโดยเฉลี่ยมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งสถานการณ์ของประเทศไทยก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับนานาประเทศ กล่าวคือ การดำเนินนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบความสำเร็จตลอดจนความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาวขึ้นและมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นมีความรู้และทักษะในการป้องกันและดูแลสุขภาพตลอดจนวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งผลสำเร็จดังกล่าวทำให้สถานการณ์การเจริญพันธุ์และอัตราการเกิดมีแนวโน้มที่ลดลงจนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของประชากร กล่าวคือประชากรที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลง

องค์การสหประชาชาติ(UN)ได้นิยามว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกิน 10% หรือ 65 ขึ้นไปเกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศถือว่าเป็นประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aging Society เมื่อสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น 20% และอายุ 65 ขึ้นไปเพิ่มเป็น 14% โดยประเทศไทยได้นิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หมายถึงผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจกันเป็นอย่างมากทั้งในระดับชาติและระดับโลก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับมหภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุนงบประมาณของรัฐบาล การจ้างและผลิตภาพของแรงงานระดับจุลภาค ได้แก่ ผลต่อผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและสุขภาพ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนสำคัญที่ต้องการวางแผนอย่างเป็นระบบและเริ่มดำเนินการล่วงหน้า เนื่องจากมาตรการต่างๆ หลายประการล้วนแล้วแต่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการกว่าจะเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าควรมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการออมส่วนบุคคลได้แก่

1. ส่งเสริมการทำงานอย่างต่อเนื่องของแรงงานที่มีอายุมากให้สามารถพึ่งตนเองได้
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นสร้างโอกาสทางอาชีพให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและลดรายจ่ายแก่ประชาชน
3. ส่งเสริมจิตสำนึกในการออม
4. เพิ่มประสิทธิภาพกลไกทางการเงินในการจัดทำมาตรการส่งเสริมการออมแตกต่างกันตามกลุ่มเป้าหมาย
5. พัฒนาระบบบำนาญภาครัฐ เช่น นโยบายลดหย่อนภาษีด้านการสะสมเงิน สนับสนุนเพิ่มบทบาทสถาบันทางการเงินเฉพาะกิจของรัฐ เป็นต้น

6. การสร้างความเข้มแข็งของโครงข่ายคุ้มครองทางสังคมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มที่ไม่สามารถออมได้หรือมีการออมต่ำโดยส่งเสริมให้องค์กรชุมชนจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มดังกล่าวแทนส่งเสริมการออมประเทศไทยเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมการรองรับ โดยเมื่อคนแก่หรือคนชรามีมากขึ้นสัดส่วนคนทำงานลดลงผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลง เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศได้ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากแรงงานไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัวและที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ซึ่งทั้งหมดเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนมีการเตรียมการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นทำให้คณะผู้วิจัย มีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอน เพื่อเป็นการสร้างความสุขและสร้างความมั่นใจในสังคมผู้สูงอายุและเสริมสร้างสภาพความพร้อมของร่างกายและจิตใจให้เกิดความเข้มแข็งในการดำรงชีพในช่วงวัยสูงอายุอย่างมั่นคง เกี่ยวกับการออมและงานอาชีพที่เหมาะสมกับช่วงวัย เป็นการแบ่งเบาเพื่อลดปัญหาด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน

การออกแบบการวิจัยและขอบเขตการวิจัย

ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) มีการกำหนดขอบเขตการวิจัย คือ

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาใน จังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 2 กลุ่ม คือ
 - 1) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม ได้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในท้องถิ่นประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลและผู้เกี่ยวข้อง จังหวัดละ 7 ท่าน รวมทั้งหมด 14 รูป/คน
 - 2) กลุ่มตัวอย่างในการทำกิจกรรมกลุ่มเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักรและโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลน่าน้อยแห่งละ 50 คนรวมทั้งหมด 100 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ในกิจกรรมการผลิตโคลนลานนาและดอกไม้จัน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน ศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการ

ดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบนและการพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยในภาคเหนือตอนบน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือนมกราคม – กันยายน 2561

5. วิธีการวิจัย ลักษณะของการวิจัย เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) การศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน การลงพื้นที่เชิงปฏิบัติการ (Action Research) ในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และ ใช้วิธีการจดบันทึก (Field Note) และบันทึกเสียงโดยใช้แท็บเล็ตเสียง

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการการพัฒนาศักยภาพของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน วิเคราะห์องค์ความรู้จากการลงพื้นที่เชิงปฏิบัติการ (Action Research) การสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 พบว่า สภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน พบว่า สภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน สภาพการออม ได้รับการดูแลจากภาครัฐบาล รัฐบาลมีช่องทางในการส่งเสริมการออมสำหรับกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระหรืออยู่นอกระบบบำเหน็จบำนาญของรัฐ หรือกองทุนเอกชนที่มีนายจ้างจ่ายสมทบแล้ว คือ กองทุนการออมแห่งชาติ หลักประกันเพื่อคนวัยเกษียณ กองทุนการออมแห่งชาติ 2558 เป็นนโยบายของภาครัฐที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้คนไทยมีนิสัยรักการออม เพื่อให้มีบำนาญใช้ที่เกษียณอายุการทำงานไปแล้วสำหรับผู้สูงอายุทั่วไปที่ไม่อยู่ในระบบราชการ กองทุนการออมแห่งชาติเปรียบเสมือนหลักประกันการดำรงชีวิตในยามแก่ชรา ช่วยส่งเสริมให้มีวินัยการเงินอีกทางหนึ่งสำหรับคนไทยและผู้สูงอายุ แต่ในภาคปฏิบัติในการลงพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่าประชาชนทั่วไปและผู้เกษียณจำนวนมากยังไม่ได้รับข้อมูลนี้และยังไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนออมแห่งชาติจำนวนมาก ดังนั้นภาครัฐต้องทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและติดตามผลงานเป็นระยะของการทำงานและครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศด้วย และต้องกระจายการประชาสัมพันธ์ลงสู่ท้องถิ่นโดยผ่านองค์การบริหารตำบล เทศบาล กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเนื่องจากประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงวัยที่มากและเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรผู้สูงอายุ (Population Aging)” อันจะมีผลต่อสภาพสังคม สภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพและสังคมของประเทศอย่างและเป็นประชากรผู้สูงวัยที่อยู่นอกระบบราชการที่ยังมีความต้องการทำงานอาชีพในระดับที่มากกว่าสำรวจโดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีความประสงค์ที่จะทำงานเมื่อเข้าสู่วัยสูงวัย หากมีผู้ว่าจ้างเปิดโอกาสให้เข้าทำงาน ส่วนใหญ่ต้องการทำงานบางเวลา (Part time) และต้องการทำงานเต็มเวลา (Full time) และต้องการให้รัฐให้ทุนแก่

ผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพและมีความต้องการให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง องค์กรพัฒนาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานภาคเอกชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, มูลนิธิ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า

1. ในพื้นที่จังหวัดแพร่ โรงเรียนผู้สูงอายุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนาจักร ข้อมูลเชิงเอกสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนาจักร ตำบลนาจักร อำเภอเมืองจังหวัดแพร่กับบทบาทการส่งเสริมผู้สูงอายุในการออมและการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น และจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักร ได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ เสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม เสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาและส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ 5 ด้านคือ ด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายมีความกระฉับกระเฉงช่วยชะลอความเสื่อมถอยของร่างกาย ด้านจิตใจ การทำงานช่วยให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าในตนเองมีศักดิ์ศรีไม่เป็นภาระของลูกหลาน และด้านความมั่นคงช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้ในการดูแลตนเองทั้งยามปกติและยามเจ็บป่วยและด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและโรงเรียนผู้สูงอายุเป็น “เวที” ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน จากการเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า มีนักเรียนผู้สูงอายุ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มข้าราชการบำนาญ 10 คน นอกนั้นกลุ่มผู้สูงอายุทั่วไปไม่มีรายได้ประจำเป็นกลุ่มสำคัญที่ยังต้องการมีงานทำและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาจักรได้ส่งเสริมการออมในกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุโดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นหลักการดำรงชีพแบบประหยัดนักเรียนผู้สูงอายุตำบลนาจักรมาจากพื้นที่ในตำบลนาจักรจำนวน 9 หมู่บ้านมีความต้องการทำงานเพื่อสร้างรายได้ อบต.นาจักรได้ส่งเสริมอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากสามารถทำที่บ้านได้ เช่น ฝึกทำขนมพื้นบ้าน ช่างแตง ข้าวแคบ การจักสาน การจัดตุ่ง การทำดอกไม้ การทำดอกไม้จากผ้าและกระดาษ การทำตุ่งกระดาษ มีผู้สูงอายุสามารถนำไปต่อยอดเป็นอาชีพได้ คือ การขนมพื้นบ้าน ข้าวแตงและข้าวแคบ ข้าวพัน (ทางเหนือเรียกข้าวปั่น) คือ (นางบัวจันทร์ สุจริต อายุ 72 ปี มีรายได้ 6400 บาทต่อเดือน) โรงเรียนผู้สูงอายุส่งเสริมการออมเป็นกลุ่มและรายบุคคลผ่านธนาคารหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน และพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีรายได้และรายได้ต่ำมากไม่คงที่ไม่ค่อยเพียงพอต่อการออม ผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนกล่าวในทำนองเดียวกัน คือ มีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนได้พัฒนาการ กาย ใจ อารมณ์และสังคมไปพร้อมๆกับการได้พบผู้สูงอายุกลุ่มเดียวกันไม่เหงา

2. ในพื้นที่จังหวัดน่านโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตั้งขึ้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไปผ่านการบริหารจัดการ ด้วยหลัก 5 ก และพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559

ปัจจุบันมีนักเรียนผู้สูงอายุจำนวน 76 คน 7 หมู่บ้านแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ประจำข้าราชการ บำนาญ กลุ่มที่ไม่มีรายได้นอกจากรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 700 บาทรายได้เฉลี่ยต่อเดือนทั้งกลุ่มผู้สูงอายุ 4400 บาท ไม่เพียงพอต่อการออม เทศบาลตำบลศรีสะเกษได้แนะนำการออมด้วยการทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลศรีสะเกษ เน้นในกิจกรรมที่พัฒนาใจและกาย คือ กิจกรรมด้านนันทนาการพัฒนากาย เน้นหลักการทำควมดีมีจิตอาสาให้สอดคล้องกับระเบียบการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุการบูรณาการเข้ากับการทำงานของ “ธนาคารความดี” อาชีพที่ส่งเสริม ได้แก่การจักสาน การทอผ้า การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การทำอาหารและขนมพื้นบ้าน เป็นลักษณะของการมาเรียนรู้เท่านั้นไม่สามารถนำไปต่อยอดเป็นอาชีพได้ มีเพียงกิจกรรมที่รวมกลุ่มกันคือทำดอกไม้ประดิษฐ์จากเศษวัสดุที่เหลือใช้ คือ ดอกไม้จันทร์ ที่ใช้ในชุมชนแต่ไม่มีการซื้อขายเป็นลักษณะของงานกิจกรรมจิตอาสาเท่านั้นและกิจกรรมต่างๆได้รับความร่วมมือจาก ครูภูมิปัญญาในท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล กศ.น. อำเภอนาน้อย สาธารณสุข หลังจากฝึกอบรมอาชีพไปแล้ว พบว่า นักเรียนผู้สูงอายุขาดแคลนงบประมาณ และด้วยวัยที่ถดถอยผลิตได้ไม่มากและไม่มีตลาดรองรับซื้อขายกันเองในชุมชน เทศบาลตำบลศรีสะเกษมีแหล่งการออมของชุมชนทุกหมู่บ้านคือ ธนาคารหมู่บ้านและแนะนำการออมด้วยการประกันชีวิต อุปสรรคและปัญหาในการส่งเสริมอาชีพของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลศรีสะเกษ คือ กำลังที่ถดถอยของผู้สูงวัย การเจ็บป่วย ขาดงบประมาณจึงส่งผลการออมมากในภาพรวมนักเรียนมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สรุป จากการลงพื้นที่ พบว่า กิจกรรมทั้งสองแห่งของโรงเรียนผู้สูงอายุที่แพร่และน่านมีลักษณะไม่แตกต่าง รายได้ต่ำไม่คงที่ส่งผลต่อการออมจะมีสภาพการณ์ออมที่ต่ำ มีปัจจัยที่ไม่เกื้อหนุน คือ อยู่ในภาวะที่ร่างกายถดถอย ขาดงบประมาณ เจ็บป่วยบ่อย.

3. ผลของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า

1. การพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยในจังหวัดแพร่ โรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักรตำบลนาจักร อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ชุมชนตำบลนาจักรมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ประชากร จำนวน 6,850 คน จำนวนหลังคาเรือน 3,276 หลังคาเรือน ลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม อาชีพทำการเกษตร ทำนามีความเป็นอยู่แบบพอเพียง ผู้สูงวัยส่วนใหญ่อยู่กับลูกหลาน อาชีพที่ทีมวิจัยนำไปพัฒนา คือ การผลิตโคมล้านนา ได้รับความสนใจจากนักเรียนผู้สูงวัยทุกคน พบว่านักเรียนมีความสนใจสามารถทำได้แต่ต้องใช้เวลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาจักรได้พัฒนาต่อยอดเป็นการพัฒนาอาชีพ ทำเป็นโครงการเข้าบรรจุในแผนปฏิบัติการงบประมาณ 2562 ข้อจำกัดในการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงวัย คือ อยู่ในช่วงวัยที่ถดถอย ร่างกายไม่แข็งแรง การทำงานของกล้ามเนื้อไม่ค่อยประสานกัน การเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นอุปสรรคด้านการพัฒนาศักยภาพ

2. การพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยในจังหวัดน่าน โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลศรีสะเกษ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า ชุมชนเทศบาลตำบลศรีสะเกษมีทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ประชากร จำนวน 2,773 คน จำนวนหลังคาเรือน มีรายรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 4400 บาท ลักษณะของชุมชนเป็นพื้นที่สูงสลับกับที่ราบ มีอาชีพทำการเกษตร ทำนา ทำไร่ ความเป็นอยู่แบบพอเพียง ผู้สูงวัยส่วนใหญ่อยู่กับลูกหลาน อาชีพที่ทีมวิจัยนำไปพัฒนา คือ การทำดอกไม้จันทร์ พบว่า นักเรียนผู้สูงอายุมีความสนใจการทำดอกไม้จันทร์สอดคล้องกับกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านตำบลศรีสะเกษ ที่ร่วมกันทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีพแม่บ้านอยู่ก่อนแล้ว และเทศบาลตำบลศรีสะเกษนำโครงการการพัฒนาอาชีพเพื่อบรรจุในแผนปฏิบัติการของเทศบาลศรีสะเกษทุกปี ข้อจำกัดของการพัฒนาศักยภาพในผู้สูงอายุ คือ อยู่ในช่วงวัยที่ถดถอย ร่างกายไม่แข็งแรง การทำงานของกล้ามเนื้อไม่ค่อยประสานกัน การเจ็บไข้ได้ป่วย เหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพและการออมในผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบนจังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน พบว่า ประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงวัยที่มากและเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรผู้สูงอายุ (Population Aging)” อันจะมีผลต่อสภาพสังคม ภาวะเศรษฐกิจและการทำงานการจ้างงาน รายได้ และสภาพการออม ได้รับการดูแลจากภาครัฐบาล รัฐบาลมีช่องทางในการส่งเสริมการออมสำหรับกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระหรืออยู่นอกระบบบำนาญของรัฐบาล หรือกองทุนเอกชนที่มีนายจ้างจ่ายสมทบแล้ว คือ กองทุนการออมแห่งชาติหลักประกันเพื่อคนวัยเกษียณ กองทุนการออมแห่งชาติ 2558 เป็นนโยบายของภาครัฐที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้คนไทยมีนิสัยรักการออม เพื่อให้มีบำนาญใช้ที่เกษียณอายุการทำงานไปแล้วสำหรับผู้สูงวัยทั่วไปที่ไม่อยู่ในระบบราชการ กองทุนการออมแห่งชาติเปรียบเสมือนหลักประกันการดำรงชีวิตในยามแก่ชรา ช่วยส่งเสริมให้มีวินัยการเงินสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2543) ข้อที่ 3-4 ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม 4. ได้รับการพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

2. การออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบน พบว่า ในพื้นที่จังหวัดแพร่ โรงเรียนผู้สูงวัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนาจักร ข้อมูลเชิงเอกสาร โรงเรียนผู้สูงวัยองค์กรบริหารส่วนตำบลนาจักรและโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลศรีสะเกษ จังหวัดน่าน ได้ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ เสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม เสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญา และส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ 5 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ส่งเสริมการออมในกลุ่มนักเรียนผู้สูงวัยโดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการออมเป็นกลุ่มและรายบุคคลผ่านธนาคารหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านและการประกันชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้มีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงวัยจึงไม่เพียงพอต่อการออม สอดคล้องหลักปัจจัยการออม ข้อที่ 1 รายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดขีดความสามารถในการออมทรัพย์สินของผู้บริโภคโดยปกติผู้มีรายได้ย่อมมีเงินเหลือและออมได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย มีปัจจัยที่ไม่เกื้อหนุน คือ มีรายได้ทำงานไม่ได้ อยู่ในภาวะที่ร่างกายถดถอย เจ็บป่วย

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัย พบว่า การพัฒนาศักยภาพการออมและการประกอบอาชีพของผู้สูงวัยในจังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน พบว่า ทั้งสองจังหวัดได้รับการพัฒนาอาชีพจากภาครัฐในท้องถิ่นเหมือนกัน คือพัฒนาอาชีพพื้นฐานที่มีอยู่ในชุมชน ที่จังหวัดแพร่มีเพียงรายเท่านั้นที่ต่อยอดเป็นอาชีพได้คือนางบัวจันทร์ สุจริต ทำข้าวแคบ ข้าวแต่น ปัญหาสำคัญหลังพัฒนาแล้วต่อยอดไม่ได้คือขาดเงินทุน สุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ส่วนอาชีพที่นำไปพัฒนาของงานวิจัย คือ โคมล้านนาและดอกไม้อันจันทร์ ได้รับการต่อยอดจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลส่วนตำบล จัดทำเป็นโครงการ บรรจุในแผนปฏิบัติการงบประมาณ 2562 เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณต่อไปสอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนตามกฎหมาย ตามมาตรา 11 ข้อที่ 3 ได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาการประกอบอาชีพในผู้สูงอายุและได้รับการวิจัยตามวัตถุประสงค์
- 2) ส่งเสริมการออมและพัฒนาการประกอบอาชีพในผู้สูงอายุและได้รับการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยพื้นฐานด้านความพร้อมของผู้สูงอายุที่จะรับการพัฒนาการประกอบอาชีพให้ละเอียด และควรศึกษาก่อนว่าอาชีพใดเหมาะสมกับช่วงวัยและไม่ใช้เงินทุนมาก
- 2) ควรส่งเสริมอาชีพที่ตลาดต้องการและมีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่ผลิตแล้ว
- 3) ควรมีการติดตามงานอาชีพที่ส่งเสริมระยะเวลาการผลิต การขาย รายได้ ที่ผลถึงการออมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2543). *สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ.พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพปัญญาวิจัย,
- ศิริวรรณ ศิริบุญ. (2543). *การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีตัวอย่างการจัดตั้งศูนย์การทางสังคม ของผู้สูงอายุ.* กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นางสาวชมพูนุช พรหมศักดิ์. (2556). *บทสรุปผู้บริหาร บทความวิชาการการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานงานเลขาธิการวุฒิสภา,